

Samo nekoliko nedelja nakon premijere **Klin čorbe** u Berlinu **Isidora Žebeljan** i ja smo snimale intervju za emisiju *Vreme muzike* Radio Bgd 2. U tom razgovoru saznala sam da je tokom proba sa članovima Berlinskog okteta (kako je odnos sa izvođačima postajao opušteniji) Isidora igrala i pevala kako bi im što neposrednije objasnila (dočarala) svoje delo i da je bilo čak i predloga da se tako predstavi i pred berlinskom publikom. Setila sam se ove priče nedavno, na beogradskoj *Tribini kompozitora*, gledajući Isidoru kako u publici prati izvođenje *Čorbe* i pomislila kako joj je bila potrebna ogromna snaga volje kako bi ostala na svojoj stolici.

I ja moram da priznam da mi je to sasvim razumljivo i blisko! To igranje i pevanje uz Isidorinu muziku, koju izuzetno volim i koja mi je vrlo bliska! Mom karakteru, senzibilitetu ... Osećam u njoj duh sopstvene generacija (iako sam malkice mlađa), slične muzičke afinitete! Ona poseduje to nešto što me pokreće, što me uvek dodirne, ona je nešto što me raduje! *A radost je nežna biljka koja mora stalno da se zaživa i to pre svega, radošću zbog drugih*, kaže Isidora u jednom intervjuu dodajući da *ako nema radosti za druge, neće je biti ni za sebe, zapravo, neće je više uopšte ni biti!*

Radost je bila i moj prvi utisak nakon slušanja *Klin čorbe*, kompozicije koju doživljavam kao jedan neprekidni protok energije, kao izvor maštovitih, luckastih, poptuno nepredvidivih muzičkih sadržaja, kao niz zvukom dočaranih rapoloženja, kao mešavinu veselja i strasti, patnje i nostalgije... ! Kao jedno iskreno i duhovito delo koje otkriva i potvrđuje autorkinu ljubav i posvećenost, veru i beskompromisnu doslednost sebi - svojim muzičkim izborima i idejama.

Vođena time, ona nam sada predstavlja jednu nadrealnu muzičku bajku u čiju nas muzičku predstavu uvodi glasni šapat članova okteta! *Supa, supa ...* ritimično ponavljaju muzičari, a mi znamo da se misli na čorbu ... **KLIN ČORBU** koju će u narednih 12ak minuta skuvati po Isidorinom receptu. Do naslova kompozicije je došla pošto je delo bilo gotovo ... Muzika je dovela do priče, nije bilo (očekivano) obrnuto! Isidora nam sugeriše da kompoziciju pratimo kao niz sličica nalik onima u filmu, ali se unutar te narativne forme izdvajaju dva dela: *Bajka* (kao uvod, razudjenje fakture sa češćim solističkim istupanjima instrumenata) na koji se *atacca* nadovezuje duža, složenija, dramatičnija, gušće u zvuku postavljena - *Zagonetka*. Uloge su podeljene! Znamo ko je skitnica, a ko škrtica i jasno nam je da sama kompozicija predstavlja tu ukusnu čorbu.

Dakle, SKITNICA je KOMPOZITOR - ne nužno gladan i iscrpljen poput skitnice iz priče, ali manje-više nalik putniku ili pronalazaču koji je u stalnoj potrazi za nečim novim. ŠKRTICA je EGO (umetnika, tj. kompozitora, naravno). Krajnji rezultat - ta preukusna ČORBA od sastojaka izabranih na osnovu intuicije, je KOMPOZICIJA (muzičko delo) nastalo (za umetnika tako važnim) poništavanjem (prevazilaženjem) ega i oslobađanjem intuicije!

Ali, čime to kompozitor omadija ega, da zaboravi na sve ono što umetnika sprečava da se prepusti intuiciji? Šta su ovde klinovi, a kakvi se to kvalitetni sastojci koji se prevazilaženjem ega i oslobađanjem intuicije pojavljuju? Odovore na ova pitanja, kao i rešenje zagonetke donosi muzika izuzetno živopisna, zabavna i slojevita - prožeta uzbuđljivim osećajem da je sve moguće i da je sve to nešto neobično, neočekivano - neki iznenadni obrt, situacija – u Isidorinom muzičkom svetu u stvari sasvim prirodno. Jer, konstatujemo to po ko zna koji put, ona poseduje taj talenat za razumevanje i ubedljivo predstavljanje nadrealnog i to se u njenoj muzici čuje! Podjednako kao i to da je (kako sama kaže) njen muzički otac Prokofjev, da je odrasla uz rokenrol, ali i uz narodnu muziku, koja je njeno izвориšte i inspiracija!

Ali sve to (kao i obično) nije očigledno niti previše konkretno. Rafiniranost i kreativnost u tretmanu ovim folklornim mikroelemetnima čini da muzika dobija na autentičnosti, a prepozanemo ih na različitim nivoima: u melodijama, ritmovima ili načinu tretiranja pojedinih instrumenata! Podsetiću vas na upečatljive uzvike u hornama i fagotima na početku koji prizivaju u svest zvuk bušena (rikala) narodnog signalnog instrumenta; klarinet svira čežnjive ispevane melodije nalik pastirskim, violine svojim dugim glisandima podvriskuju poput pevačica izvorne muzike u Istočnoj Srbiji, a uskovitlani zvuk ansambla (naizgled improvizovan i intonativno pomen za neke mikro intervale) oživljava orkestar rumunskih cigana! Trileri i predudari, kao najprepoznatljivija obeležja sviračke i pevačke narodne tradicije začini su koji posebno ovu muzičku čorbu čine neodoljivo privlačnom.

Klin čorba je takođe u svojim tehničkim zahtevima izuzetno virtuoзна, a najveći izazov za izvođače predstavlja, upravo, njena ritmička složenost - poliritmija, nepravilne metričke promene, posebno u brzim odsecima. Taktovi različitih trajanja smenjuju se jedan za drugim, metar je neuhvatljiv, a ritam (u svojoj raznovrsnosti) upečatljiv. Često nedvosmisleno asocira na igre naših istočnih suseda, tera na pokret, opčinjava ... noga

pocupkuje, glava nesvesno ide gore dole ... Promiču pred nama segmenti u furiooznim šesnaestinama, punktiranim osminama ili nepravilnim tonskim grupama (poput triola kvintola i tome slično) ili pak u izlomljenim skokovitim linijama. Muzika je to i ogromnog dinamičkog raspona (od uzburkanih *fortissimo* odseka do *dekrešenda al niente*, tj, momenta gde muzika ponire u potpunu tišinu. Primetili ste da dramaturgija kompozicije počiva na naglom smenjivanju naglašeno disonantnih odseka, uzburkanih divljih ispada neobuzdane energije sa onim nežnim, milozvučnijim, melanholičnim, ispevanim, solistički oblikovanim delovima. Ono što možete u parituri da vidite je da su te promene ispraćene i neobičnim uputstvima za sviranje (*sputando* - pulsirajuće, *pesante* - teško, u stilu marša, *feroce* – divlje) ili je njihov karakter naglašen posebnim imenima - kao što su tri *Bala*, od kojih je poslednji naslovljen *Bahanalijske* ili *Pesma Boginje* (Il canto della Dea) na početku poslednjeg zgušnjavanja fature. Iako je ta razvojna forma sazdana od niza sličica (što navodi na pomisao o fragmentarnosti i razuđenosti), kompozicija poseduje kompaktnost zahvaljujući postojanju određene motivske povezanosti (bez, naravno, doslednog ponavljanja), ali pre svega zahvaljujući toj objedinjujućoj energiji koja celokupnom izrazu (vešto oblikovanom uklapanjem različitih muzičkih uticaja i njihovim preznačavanjem u originlani muzički jezik) daje bogatstvo i punoću.

I, da se vratim na početak priče ... Uz ovu muziku zaista možete da igrate, pevušite, sanjarite, maštate ... I ne morate baš mnogo da je analizirate jer da parafraziram Isidoru, koja kaže, da rastavljanjem njenih delova dolazimo do toga da “um caruje, a magija nestaje”, a upravo u tome leže odgovori na ona, na početku postavljena pitanja! U izmeštanju iz realnosti, u prevazilaženju ega, i oslobađanju inspiracije, kreativnosti, stvaralaštva, mašte, dobrote, ljubavi, radosti ... To su ti različiti sastojci koje skitnica/kompozitor dodaje čorbi i sve to ima puni smisao jer nas navodi da se nasmejemo, zaplačemo, zaigramo! Da se zabavimo i najzad, da se prepustimo!!! Umetnosti ili životu! Isidorina muzika poručuje da tu razlike zapravo i nema!

Maja Čolović Vasić